

Спостерігається подвійний вплив американської англійської мови на британську: на повсякденну лексику та на лексику функціональних різновидів.

Серед проаналізованих прикладів найчастіше зустрічаються американізи-іменники (71%), рідше американізи-дієслова (18%) та американізи-прикметники (11%). Можна зробити висновок, що американський вплив оживив і пожвавив британську англійську і водночас спричинив її збіднення. Американська англійська, яка бере свою мовну спадщину від мови королеви, швидко поширюється по всьому світу завдяки культурному імперіалізму Америки.

Список використаних джерел:

1. Квеселевич Д. І. Практикум з лексикології сучасної англійської мови. Вінниця: Нова Книга, 2003. 128 с.
2. Jenkins J. Current perspectives on teaching world Englishes and English as a lingua franca. TESOL Quarterly. 2006. N o. 40.1.-P. 157-181.
3. McArthur T. English as a Global Language. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1998. 247 p.
4. The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/international>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-280-0-4>

Бережна О. О.

*старший викладач кафедри теорії та практики перекладу,
Національний університет «Запорізька Політехніка»*

ВІДОБРАЖЕННЯ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ В МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

Міжкультурна комунікація – це завжди міжособистісна комунікація в спеціальному контексті, коли один з учасників виявляє культурні відмінності іншого. Комунікація вважається міжкультурною, тільки якщо відбувається між носіями різних культур, а відмінності між цими культурами можуть призвести до виникнення будь-яких труднощів у спілкуванні. У представників різних культур дешифрування отриманих повідомлень відбувається по-різному, через що можуть виникнути непорозуміння, труднощі у спілкуванні, що може унеможливити подальше спілкування. Тому найважливішою ціллю міжкультурної комунікації слід вважати створення умов для конструктивного діалогу, рівноцінного по відношенню до представників інших культур. В цьому

контексті суб'єктами міжкультурної комунікації є окремі індивіди, які відносяться до різних груп, етнічних груп, етносів, націй, цивілізацій.

Мова стала першоосною того, що ми називаємо культурою, системою, яка регулює взаємовідношення людей між собою та оточуючим світом. Саме тому лінгвістичні дослідження останніх років, присвячені глибинному розумінню та дослідженню мовних особливостей, на перше місце виводять взаємовідносини людини та навколишнього світу, зв'язок людини, мислення та соціокультурних факторів, що призводить, в свою чергу, до активного дослідження та обговорення феноменологічних особливостей мовної картини світу, її статусу, ознак, структури, способів прояву, співвідношення індивідуального та колективного. Мова є засобом репрезентації наших знань про навколишній світ, саме тому в мові виникає термін «мовна картина світу», і саме тому антропоцентричний підхід до мови шляхом вивчення мовної картини світу в наш час є пріоритетним методом когнітивної лінгвістики [6].

Мовна картина світу – це сукупність наших уявлень про світ, певний спосіб сприйняття та концептуалізації світу, яка склалася історично у свідомості відповідного мовного колективу та відображена в мові. Мовну картину світу можна характеризувати як певний продукт фіксації національно-культурної спадщини у свідомості, який реалізується в результаті взаємодії мислення, дійсності та мови. Вона являє собою певним способом концептуалізовану картину світу у певній лінгвокультурі, яка є сукупністю організованих концептів. Концепт, як одиниця ментального лексикону, несе в собі відомості про світ, які відображені у свідомості людини та вербалізуються всіма елементами тієї чи іншої національної мовної системи [2, с. 79].

Незважаючи на велику кількість досліджень, присвячених мовній картині світу, що існують на сьогоднішній день, все ще неможливо абсолютно точно визначити, яким чином вона формується і який вплив справляє на світосприйняття людини. За визначенням О. С. Кубрякової мовна картина світу є «частиною концептуального світу людини, який, в свою чергу, пов'язаний з мовою, і, в той же час, відбивається за рахунок мовних форм. Не все, що сприймається та пізнається людиною, не все, що пройшло та проходить через різні органи відчуттів та поступає ззовні з різних каналів сприйняття в голову людини, має або набуває вербальної форми». [4, с. 142]. Мовна картина світу є віддзеркаленням пізнавальної діяльності різних груп народу, який говорить однією мовою, тобто, діяльності, обумовленої історичними, географічними, культурними та іншими факторами в межах єдиного об'єктивного світу. В той же час мовна картина світу закріплюється за

допомогою живих, розмовних мов. О. О. Корнілов вважає, що мовна картина світу «фіксує сприйняття, осмислення та розуміння світу конкретним етносом не на сучасному етапі його розвитку, а на етапі формування мови, тобто на етапі його первинного, наївного, донаукового пізнання світу [3, с. 90]. На думку Ю. Д. Апресяна мовна картина світу «включає способи сприйняття та концептуалізації світу, які проявляються у природній мові» [1, с. 24], іншими словами, такі інструменти, за допомогою яких, люди, які спілкуються тією чи іншою мовою, описують дійсність. На думку Б. А. Серебряннікова мовна картина світу виконує наступні основні функції: інтерпретативну, направлену на забезпечення бачення світу; регулятивну, яка слугує людині орієнтиром в світі; функцію найменування (предметів, процесів, явищ, ознак, станів, відносин, ситуацій, подій і таке інше); функцію експлікації результатів категоризації явищ дійсності; функцію ідентифікації явищ світу; функцію орієнтації в оточуючому світі, соціалізації, віднесення до відповідної культури чи суспільства [5, с. 139].

Таким чином, можна зробити висновок, що мовна картина світу є суб'єктивним віддзеркаленням об'єктивного світу, це цілісний, глобальний образ світу, який являє собою результат всієї духовної діяльності людини, яка проявляється в результаті його взаємодії зі світом. Кожна природна етнічна мова володіє особливою картиною світу, відображуючи той чи інший спосіб сприйняття та організації світу. Мовна особистість формує свої висловлювання у відповідності до мовної картини світу, саме в цьому і полягає специфічне людське сприйняття світу, зафіксоване в мові. В той же час справедливим може бути і протилежне: саме наявність специфічних мов зумовлює виникнення специфічних мовних картин світу у їх носіїв.

Список використаних джерел:

1. Апресян Ю. Д. Образ человека по данным языка: попытка системного анализа // Вопросы языкознания. – М., 2014. – № 1. – 98 с.
2. Воркачев С. Г. Методологические основания лингвоконцептологии // Теоретическая и прикладная лингвистика. Вып. 3: Аспекты метакоммуникативной деятельности. – Воронеж, 2002. С. 79-95.
3. Корнілов О. А. Языковые картины мира как производные национальных менталитетов. – М., 2013. – 115 с.
4. Кубрякова Е. С. Эволюция лингвистических идей во второй половине XX века (опыт парадигмального анализа) // Язык и наука конца XX века: сб. ст. – М.: Рос. гос. гуманитар. ун-т, 2015. – 228 с.

5. Серебрянников Б. А. Роль человеческого фактора в языке: Язык и мышление. – М., 2011. – 198 с.

6. Фоменок Е. Г. Языковая картина мира субъекта межкультурной коммуникации [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://elib.bsu.by/handle/123456789/9706>. Дата звернення: 20.11.22.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-280-0-5>

Волянюк І. О.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови і літератури
та методик їх навчання,
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
імені Тараса Шевченка*

КАТЕГОРІЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ В ЛІНГВІСТИЦІ

У сучасних наукових дослідженнях висвітлено різні аспекти поняття експресивності: лінгвістичний, лексикологічний, лінгвостилістичний, соціолінгвістичний, психолінгвістичний. Зацікавлення мовознавців проблемою експресивності не випадкове, воно логічно підготовлене становленням лексикології як науки. Категорія експресивності стала об'єктом наукових зацікавлень дослідників тоді, коли номінативний лексичний склад мови був повністю опрацьований. А перші теоретичні дослідження цієї категорії належать швейцарському мовознавцю Ш. Баллі. Вивченню експресивності присвячені праці й інших західноєвропейських учених ХХ століття – Р. Якобсону, А. Мартіне та ін. Проте у поглядах лінгвістів простежуємо відмінності у трактуванні понять *експресія* та *експресивність*.

На думку українських дослідників Д. Ганича й І. Олійника, експресія – це «виразово-зображальні особливості мови, що виявляються в лексичних, словотвірних і граматичних засобах..., які надають мові образності та емоційного забарвлення» [2, с. 74]. Подібні тлумачення пропонують О. Ахманова, Д. Розенталь і М. Теленкова. Експресія, на думку вчених, – це якість мовлення, що значною мірою притаманна саме текстам художнього стилю. В експресії вбачають і виразність (або зображувальність) мовлення, тобто таку його характеристику, яка забезпечує його стилістичну маркованість і дозволяє «передати певний нетривіальний зміст» [4, с. 13]. За